

HET GEBOUW VAN MODENATIE

Het ModeMuseum is gevestigd in de ModeNatie in de Nationalestraat. De geschiedenis van het gebouw gaat terug tot de 19de eeuw en is nauw verweven met deze straat. Voor het grootste deel van de 19de eeuw heette de Nationalestraat nog 'Boeksteeg' en deze liep van de Ijzerenwaag tot de Kronenburgstraat. In het laatste kwart van de 19de eeuw wordt de Boeksteeg naar Parijs voorbeeld verbreedt tot een boulevard die van de Groenplaats naar het nieuwe stadsdeel 'Het Zuid' liep. De Ijzerenwaag veranderde in deze periode ook van naam en draagt nu de naam van de dichter Theodoor Van Rijswijck wiens standbeeld er nu nog te zien is.

In het laatste kwart van de 19de eeuw ontstaat ook het gebouw van de ModeNatie. Meer bepaald in 1893 wordt door Alphonse Van de Put een perceel land gekocht waarvoor Ernst Dieltiens een gebouw tekent. Dieltiens ontwierp ook de Sint-Norbertuskerk op de Antwerpse Dageraadplaats en was tevens leerkracht aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten. Het gebouw, de huidige ModeNatie, heeft van in den beginne een veelvoud aan huurders. Zo start Pierre Einmahl een herenmodezaak, New England genaamd, een zekere A. Bardelli begint een luxehotel, Hotel Central en ook het Siamees consulaat is er gevestigd. Maar er is een groot verloop van huurders en geen van de initiële huurders blijven er gevestigd. Ze werden achtereenvolgens vervangen door o.a de Compagnie Générale Charbonnière en L'Éscout, de Antwerpse elektriciteitsmaatschappij. Door de associatie met L'Éscout wordt het gebouw in de volksmond 'den ellentrik' genoemd.

In het midden van de jaren zestig verkoopt de elektriciteitsmaatschappij, die ondertussen EBES heet, het gebouw aan de Stad Antwerpen. Deze nieuwe eigenaar brengt er de ateliers en kantoren van haar beschutte werkplaats in onder. Maar ook deze activiteiten blijven er niet gevestigd en vanaf ongeveer 1990 staat het gebouw leeg...

Vanaf 1997, met de oprichting van het Flanders Fashion Institute - FFI, krijgt het gebouw, en eigenlijk ook de ganse buurt, nieuwe impulsen. Sinds de herbestemming van het gebouw onderging de 'parochie van miserie' zoals het Sint-Andrieskwartier door de Antwerpenaar genoemd wordt, een ware transformatie. Steeds meer jonge designers vestigden zich door de komst van de ModeNatie, in haar nabijheid en de Nationalestraat /Kammenstraat veranderden werden geleidelijk hippe (dure) winkelstraten.

In eerste instantie gebruikt het FFI het leegstaande gebouw regelmatig als uitvalsbasis voor een aantal initiatieven en projecten (vb. Fashion for Van Dijck, Vitrine, etc.). Maar geleidelijk aan rijpt de idee om het gebouw op de hoek van de Drukkerijstraat en de Nationalestraat als een permanent hoofdkwartier te gebruiken voor de Antwerpse mode. Niet enkel FFI, maar ook het nog op te richten MoMu en de Modeacademie zouden er ondergebracht worden. Naar analogie met de havenbedrijven of naties die zich rond een bepaalde groep of product verenigden (vb. Hessennatie of Katoennatie) werd het gebouw 'ModeNatie' gedoopt.

Architectuur

In 1999 wordt de Gentse architect Marie-Josée Van Hee aangesteld om de ingrijpende renovatie en verbouwing van de ModeNatie te concipiëren. Zij beschrijft het project als volgt:

"Het indrukwekkende hoekpand, gelegen tussen de Nationalestraat en de Drukkerijstraat (...) was gestructureerd rond een driehoekige binnenpatio. Op de benedenverdieping bevond zich een open presentatieruimte waarbij slanke metalen kolommen beeldbepalend waren voor het interieur.

In de loop der jaren onderging het interieur echter drastische wijzigingen. De meeste ingrepen dateren uit de jaren '60 (1965-1967), toen het gebouw de bestemming kreeg van beschermd werkplaats. Er werden liften en nieuwe vluchttrappen aangebracht, evenals tussenvloeren op het gelijkvloers. De beschermd werkplaats werd in 1977 uitgebreid met de gebouwen gelegen Drukkerijstraat 9 & 15. Het is een constructie met een zware balkstructuur en met lage plafonddoogtes.

De optie om dit monumentale hoekpand een nieuwe bestemming te geven, past in een ambitie om aan de directe omgeving een zinvolle impuls te geven. Het bij elkaar brengen van een aantal afzonderlijke maar gelijktijdig op elkaar aangewezen bestemmingen is het vertrekpunt van het project. Na de verbouwing zal dit grote pand onderdak bieden aan: het ModeMuseum Provincie Antwerpen (MoMu), de Mode-Academie, het Flanders Fashion Institute, een forum en conferentiezaal, kantoren, een bookshop en een brasserie (sic). Het bij elkaar brengen van dit alles garandeert dat het gebouw een permanente dynamiek zal uitstralen.

Om dit programma van eisen te kunnen realiseren in het gebouw was het noodzakelijk om alle invullingen te elimineren die een toekomstige goede en logische organisatie zouden belemmeren of zelfs onmogelijk maken. Het gebouw Drukkerijstraat 15 met zijn beperkende structuur werd gesloopt, de driehoekige binnenkern werd volledig vrijgemaakt tot het kelderniveau. De bestaande betonnen trap kon om organisatorische redenen niet worden behouden. Met het slopen van de tussenverdieping op het gelijkvloers werd de oorspronkelijke hoge ruimtelijkheid hersteld. Het bij elkaar en vooral boven elkaar brengen van de nieuwe bestemmingen had een zeer grote impact op de mogelijkheden van de inwendige organisatie.

Gelijkvloers

Om het gebouw optimaal te laten inpassen in het omringende stedelijke weefsel is gekozen voor een nieuwe, brede horizontale doorsteek, een verbinding tussen de Nationalestraat en de Drukkerijstraat. Deze oplossing benadrukt op een evidente wijze de toegangen tot het gebouw; de helderheid is bovendien van belang om de diverse aspecten van de veiligheid te realiseren.

Het bij elkaar brengen van de functies resulteerde in een grote centrale ruimte, een atrium, waar ook de trappen en de lift een plaats hebben. Het is een ruimtelijk geheel waar verschillende platforms op uitgeven. Bij de plaatsing van de trap is gezocht om de ruimte een grote dynamiek te geven. Het geheel is ontworpen als een zelfstandige draagstructuur binnen de bestaande structuur van het gebouw en wordt volledig afgewerkt in merbau hout.

Vanuit het centrale atrium is er op het gelijkvloers ook een zicht op een kleine patio. Bij de uitwerking van dit atrium, dat werkt als de grote ruggengraat van het gebouw, is het thema van het invallende daglicht met de grootste aandacht bestudeerd.

De gelijkvloerse hall met ontvangstbalie staat in verbinding met aan de ene zijde het forum, de afsluitbare conferentieruimte en aan de andere zijde rond de patio, de educatieve ruimtes voor workshops en de galerij. Tevens is er een verbinding met de vestiaire en het sanitair in de kelderruimte. Brede trappen en een lift leiden naar een eerste platform in het atrium dat toegang geeft tot de open ontvangsthall met sas van het MoMu op de eerste verdieping.

Eerste verdieping

De tentoonstellingsruimte rondom het atrium is introvert. Het interieur van het MoMu wordt bepaald door het ritme van de kolommen en de vensteropeningen van de twee lange gevelwanden. Er is gezocht naar een maximale vrijheid om diverse opstellingen en presentaties mogelijk te maken. Deze heldere opdeling laat toe de technische aspecten die bij een dergelijke museale ruimte worden geëist, te introduceren. Het imposante lokaal op de kop wordt in haar oorspronkelijke toestand hersteld en zal opnieuw een dubbel hoge ruimte worden. (...)

Tweede verdieping

Het platform op de tweede verdieping geeft toegang tot vier functies. Vooreerst de wetenschappelijke bibliotheek met het daarbij horende archief en de publieke leeszaal. Daarnaast de kantoren voor de administratie van het MoMu en een landschapskantoor voor de administratie van het Flanders Fashion Institute. Via een zijpassage komt men tot de gemeenschapsruimte van alle medewerkers binnen het complex, een plaats die wordt omschreven als 'agora'.

Derde verdieping

Het laatste en hoogste platform in het atrium geeft toegang tot de Mode-Academie. De lokalen voor modeontwerp bevinden zich langs een gang en dit rond het atrium. De wanden van de lokalen zijn plafondhoge parallelle schermen. Via de trap in de academie-agora wordt het gemeenschappelijke atelier bereikt, een soort penthouse met een noord-oriëntatie en met een wijds uitzicht op de stad.

Depot

De collectie van het MoMu wordt als een autonoom onderdeel (orgaan) opgenomen in het 7 verdiepingen tellende gebouw van de Drukkerijstraat 9.

Esthetiek

In het ontwerp is gekozen om de uitwendige verschijning van het gebouw zo gaaf mogelijk te houden. Elke opzichtige toevoeging is vermeden en elke aanpassing draagt bij tot de zeggingskracht van het bestaande. De beeldbepalende koepel op de kop is gerestaureerd.

De twee lange straatgevels behouden hun ritme. Enkel de nieuwe brede toegangen die naar het centrale atrium leiden, worden gemarkeerd door een stalen spijlenpoort die in open stand een elegante luifel wordt. Er is tevens gekozen voor een fijne horizontale luifel en een spijlenreling boven de ramen van de derde verdieping.

Al deze punctuele, kleine ingrepen in de gevels willen er toe bijdragen om de sterke compositorische kwaliteiten van het bestaande gebouw te benadrukken. De voorgestelde ingrepen voor zowel het interieur als het exterieur resulteren in een oplossing voor dit complex die op het eerste gezicht zeer terughoudend lijkt. Het respectvol omgaan met ons historisch erfgoed vraagt naar een attitude om het bestaande zo aan te wenden dat het eindresultaat bijna evident wordt, zelfs al zijn de ingrepen zeer vergaand. Dit alsof het getransformeerde bijna gedicteerd wordt door de aanwezige structuur uit het verleden. Verbouwen is meer dan een herschikking van ruimtes gedicteerd door een programma van eisen. Het is tevens een zoeken om de mogelijkheden, de potentialiteit die verborgen ligt in het gebouw tot uitdrukking te brengen. “

Op 21 september 2002, één jaar na het Antwerpse Modejaar 2001, wordt de ModeNatie feestelijk ingewijd met de opening van het nieuwe ModeMuseum Provincie Antwerpen-MoMu.

Partners ModeNatie

Maar de ModeNatie is natuurlijk meer dan alleen bakstenen, het is tevens een idee. Het is een concept waarbinnen creativiteit, dynamiek en passie voor mode gedeeld wordt door al haar inwoners. In die zin wil ModeNatie een kader bieden voor debat, confrontatie, ontmoeting en reflectie over mode en een platform bieden om dit uit te dragen. Afgezien van het MoMu, zijn Flanders Fashion Institute en het departement Mode van de Artesis Hogeschool Antwerpen de voornaamste inwoners van het gebouw.

Flanders Fashion Institute

FFI werd in 1998 opgericht met de steun van de Vlaamse overheid en is sinds 1 juli 2009 onderdeel van Flanders Districts of Creativity VZW (www.flandersdc.be). FFI stimuleert ondernemerschap in de mode-industrie in Vlaanderen, sensibiliseert ontwerpers rond zakelijke vaardigheden, begeleidt hen in hun loopbaan en promoot mode uit Vlaanderen nationaal en internationaal.

www.ffi.be

De ModeAfdeling

De Modeafdeling van de Artesis Hogeschool Antwerpen werd 45 jaar geleden opgericht door Mary Prijot als onderdeel van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten. De “ModeAcademie” is op haar niveau één van de oudste opleidingen in Europa. Toen begin jaren tachtig Linda Loppa directrice werd, verwierf de school een internationale reputatie. Omdat verschillende generaties afgestudeerden internationaal konden doorbreken, wordt de Modeafdeling als één van de belangrijkste opleidingen beschouwd.

Het team van docenten stelt de allerhoogste eisen aan de artistieke ontplooiing van een ontwerper, los van trends en marketingregels. Dankzij fundamenteel research, vakmanschap, creativiteit en management is men er in geslaagd om erkend te worden als de bron van het “Belgisch” modetalent. Elk jaar krijgen alle studenten de kans om tijdens een drie uur durend défilé aan 6.000 internationale toeschouwers, waaronder de internationale pers, blij te geven van hun talent. Daarnaast worden er installaties gemaakt, en ook video's, catalogi, foto's, grafisch werk, maquettes, stofontwerpen, prints, patronen en prototypes worden ontwikkeld.

De vierjarige Masteropleiding telt vandaag in totaal 120 studenten, waarvan meer dan 80% uit het buitenland afkomstig is. De meesten vestigen zich ook na hun studie in Antwerpen omdat ze geïnspireerd worden door het succes van de Belgische ontwerpers en de mythische opleiding aan de Academie.

www.antwerp-fashion.be